



EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 31.10.2022.
COM(2022) 568 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE

EUROPSKOM PARLAMENTU

o aktivnostima i savjetovanjima Koordinacijske skupine za borbu protiv mučenja iz članka 31. Uredbe (EU) 2019/125 o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje

1. Uvod

Na temelju članka 31. stavka 4. Uredbe (EU) 2019/125 od 16. siječnja 2019. („Uredba”) o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje¹ Komisija mora podnijeti godišnje izvješće Europskom parlamentu o aktivnostima, provjerama i savjetovanjima Koordinacijske skupine za borbu protiv mučenja (ATCG). Izvješćem se ne smiju ugroziti poslovni interesi fizičkih ili pravnih osoba.

U ovom su izvješću navedene informacije o aktivnostima ATCG-a u 2021.

2. Regulatorni okvir

Cilj je Uredbe spriječiti s jedne strane izvršenje smrtne kazne, a s druge strane mučenje i drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje u zemljama izvan EU-a ograničavanjem trgovine određenom robom. U njoj se razlikuju:

- roba koja je sama po sebi namijenjena za zlostavljanje te se njome uopće ne smije trgovati (Prilog II.); i
- roba koja može imati zakonitu namjenu, na primjer oprema za kazneni progon (Prilog III.) ili roba za terapijsku uporabu (Prilog IV.).

Trgovina robom navedenom u prilogima III. i IV. podliježe određenim ograničenjima. Uredbom se posebno:

- i. zabranjuje uvoz u EU, izvoz iz EU-a i provoz kroz EU robe navedene u Prilogu II. koja nema nikakvu praktičnu namjenu osim izvršenja smrtne kazne ili mučenja. Zabranjeno je i pružanje bilo kakve tehničke pomoći u vezi s takvom robom, uključujući osposobljavanje za korištenje njome. Zabranjuje se i oglašavanje takve robe u tiskanim medijima, na internetu ili na televiziji ili radiju te njezino prikazivanje ili nuđenje na prodaju na izložbi ili sajmu;
- ii. zahtijeva prethodna dozvola, zasebno za svaki slučaj, za izvoz robe navedene u Prilogu III., koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne ili mučenje, ali može imati druge zakonite uporabe (npr. za kazneni progon). Prethodna dozvola potrebna je i za pružanje tehničke pomoći ili brokerskih usluga u vezi s tom kategorijom robe. Prilog III. ne obuhvaća:
 - a) vatreno oružje koje se kontrolira Uredbom (EU) br. 258/2012²;
 - b) robu s dvojnou namjenom, obuhvaćenu Uredbom (EU) 2021/821³; ili

¹SL L 30, 31.1.2019., str. 1. Nakon više izmjena, Uredba Vijeća (EZ) br. 1236/2005 od 27. lipnja 2005. o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje (SL L 200, 30.7.2005., str. 1.) kodificirana je kao Uredba (EU) 2019/125.

²Uredba (EU) br. 258/2012 od 14. ožujka 2012. o provedbi članka 10. Protokola Ujedinjenih naroda protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (Protokol UN-a o vatrenom oružju), utvrđivanju odobrenja za izvoz vatrenog oružja, mjera za uvoz i provoz vatrenog oružja, njegovih dijelova i komponenata i streljiva (SL L 94, 30.3.2012., str. 1.).

³Uredba (EU) 2021/821 od 20. svibnja 2021. o uspostavi režima Unije za kontrolu izvoza, brokinga, tehničke pomoći, provoza i prijenosa robe s dvojnou namjenom (preinaka) (SL L 206, 11.6.2021., str. 1.).

- c) robu koja podliježe odredbama Zajedničkog stajališta Vijeća 2008/944/ZVSP⁴;
i

- iii. uređuje trgovina kemikalijama ili farmaceutskim tvarima (Prilog IV.) koje bi se mogle upotrijebiti za izvršenje smrtne kazne (npr. smrtonosna injekcija). Posebna dozvola (opća izvozna dozvola Unije, GEA) uvedena je radi kontrole izvoza takvih anestetičkih kemikalija i sprječavanja njihova prijenosa za upotrebu pri usmrćivanju ubrizgavanjem smrtonosne injekcije, bez ograničenja trgovine takvim kemikalijama za medicinske, veterinarske ili druge zakonite svrhe.

3. Aktivnosti ATCG-a

ATCG je osnovan Uredbom (EU) 2016/2134 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ kako bi razmatrao pitanja povezana s primjenom Uredbe.

Ta skupina služi kao platforma u okviru koje stručnjaci država članica i službe Komisije razmjenjuju informacije o administrativnim praksama i raspravljaju o pitanjima tumačenja Uredbe, tehničkim pitanjima u pogledu robe koja je na popisu, razvoju događaja povezanom s Uredbom i svim drugim pitanjima koja se mogu pojaviti. Osim toga, Komisija se pri izradi delegiranih akata savjetuje s ATCG-om u skladu s načelima utvrđenima Međuinstitucijskim sporazumom od 13. travnja 2016. o boljoj izradi zakonodavstva⁶.

ATCG se 2021. sastao tri puta, 10. ožujka, 10. lipnja i 24. studenoga, radi razmjene informacije o nizu pitanja u vezi s provedbom Uredbe sažetih u nastavku.

3.1. Razvoj događaja u vezi s temeljnim aktom

Komisija je obavijestila ATCG o izvješću donesenom o primjeni delegiranja ovlasti koje su joj dodijeljene na temelju Uredbe (EU) 2019/125⁷. Člankom 29. stavkom 2. te uredbe delegiranje ovlasti prešutno se produljuje za razdoblja jednakog trajanja, osim ako se Europski parlament ili Vijeće tom produljenju usprotive najkasnije tri mjeseca prije kraja svakog razdoblja. U izvješću se predlaže produljenje delegiranja ovlasti za donošenje delegiranih akata za dodatno razdoblje od pet godina. Nije bilo protivljenja takvom produljenju. Produljenje se smatralo potrebnim kako bi se, među ostalim, odgovorilo na slučajeve u kojima se razvija nova roba ili kada jedna ili više trećih zemalja ispunjavaju zahtjeve za primjenu opće izvozne dozvole Unije, krše međunarodnu obvezu ukidanja smrtne kazne za sva kaznena djela ili kada se promijene podaci o nadležnim tijelima države članice.

Tijekom 2021. nije donesen nijedan delegirani akt o izmjeni Uredbe.

⁴Zajedničko stajalište Vijeća 2008/944/ZVSP o definiranju zajedničkih pravila kojima se uređuje kontrola izvoza vojne tehnologije i opreme (SL L 335, 13.12.2008., str. 99.).

⁵Uredba (EU) 2016/2134 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. studenoga 2016. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1236/2005 o trgovini određenom robom koja bi se mogla koristiti za izvršenje smrtne kazne, mučenje ili drugo okrutno, nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, SL L 338, 13.12.2016., str. 1.

⁶SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

⁷COM(2021) 75 final, 22.2.2021.

3.2. Informacije o trgovini: dostavljanje podataka

Komisija je izložila aktualno stanje godišnjeg izvješća iz članka 26. stavka 3. Konkretno, predstavljeni su podaci svih tijela u državama članicama i Ujedinjene Kraljevine za 2020., koji su osnova za pripremu godišnjeg izvješća Komisije Europskom parlamentu i Vijeću. Nadalje, Komisija je u tom izvješću dostavila informacije o podacima o trgovini nakon njegova donošenja⁸.

U tom je kontekstu Komisija skrenula pozornost ATCG-u na činjenicu da su nadležna tijela obvezna obavijestiti o izdavanju odbijenica putem elektroničkog sustava za robu s dvojnomo namjenom (DUeS).

3.3. Pitanja provedbe povezana s Uredbom (EU) 2019/125

Komisija je na zahtjev jedne države članice održala razmjenu mišljenja o tome na koji način službenici kaznenog progona upotrebljavaju vodene topove i, općenito, drugu robu namijenjenu kontroli nemira ili samozaštiti, radi održavanja reda tijekom okupljanja i prosvjeda, što izaziva sve veću zabrinutost. ATCG je prepoznao izazove povezane s vodenim topovima, koji bi se, umjesto za gašenje požara, mogli zloupotrijebiti protiv prosvjednika. U tom se kontekstu napominje da je potreban poseban oprez u procjeni potencijalnih rizika u zemlji izvoza.

3.4. Ažuriranje elektroničkog sustava za robu s dvojnomo namjenom

Komisija je obavijestila ATCG o svojoj odluci o pristupu Ujedinjene Kraljevine mrežama, informacijskim sustavima i bazama podataka (na temelju članka 13. stavka 5. Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj) i njezinu prilogu donesenima 16. listopada 2020.⁹ U skladu s tom odlukom, Ujedinjenoj Kraljevini odobrava se djelomičan pristup DUeS-u (pravo upisivanja i pravo čitanja). Taj se pristup smatra potrebnim kako bi Ujedinjena Kraljevina ispunila svoje obveze iz Protokola o Irskoj / Sjevernoj Irskoj. Komisija je stoga obavijestila o novoj funkciji obavješćivanja u DUeS-u kako bi se poduprla pravilna provedba članka 23. stavka 5. Uredbe i omogućila razmjena informacija između Ujedinjene Kraljevine i Komisije te između Ujedinjene Kraljevine i jedne države članice.

Komisija je nadalje obavijestila ATCG o dvofaktorskoj autentifikaciji za korisnike sustava DUeS, uvedenoj 3. prosinca 2021., u skladu sa sigurnosnom politikom Komisije za sve informacijske sustave koji upravljaju osjetljivim informacijama.

3.5. Komisijina neformalna skupina stručnjaka

Komisija je obavijestila ATCG o neformalnoj skupini stručnjaka osnovanoj u skladu sa zaključcima njezina izvješća o preispitivanju¹⁰. Neformalna skupina objedinjuje različita stajališta (npr. zagovaranje, kazneni progon, istraživanje i carinu). Jedna država članica (Njemačka) imenovala je predstavnika u neformalnoj skupini. Neformalna skupina uključuje i predstavnike Vijeća Europe i Ureda visokog povjerenika UN-a za ljudska prava (OHCHR). Njezina je funkcija isključivo savjetodavna i komplementarna s onom koju osigurava Koordinacijska skupina za borbu protiv mučenja (ATCG).

⁸ COM(2021) 632 final, 14.10.2021.

⁹ C(2020) 7126 final, 16.10.2020.

¹⁰ COM(2020) 343 final, 30.7.2020.

Neformalna skupina pruža tehničku podršku u savjetodavnom svojstvu o različitim aspektima, kao što je opseg zabranjene ili regulirane robe radi rigoroznije provedbe Uredbe. U tom je pogledu ATCG obaviješten o razmjeni mišljenja o trendovima i izazovima u pogledu oružja i uređaja namijenjenih kontroli nemira ili samozaštiti te održavanju reda tijekom okupljanja i prosvjeda. Određena roba za kontrolu nemira, koja trenutačno nije obuhvaćena Uredbom (kao što su uobičajeni plinovi suzavci), često se upotrebljava za olakšavanje ili provođenje unutarnje represije. Istaknuta je i mogućnost dodavanja standardnih palica i gumenih metaka na popis kontrolirane robe u Uredbi. Uporaba akustičkih uređaja ili zasljepljujućih lasera u situacijama kontrole mase još je jedno područje istaknuto kao vrijedno razmatranja.

Neformalna skupina imala je ključnu ulogu u podizanju svijesti o Uredbi, među ostalim uspostavljanjem veza s radom Skupine vladinih stručnjaka Ujedinjenih naroda (UN GGE), čime je osigurana važna veza između Uredbe i međunarodnih napora za suzbijanje trgovine proizvodima koji služe za mučenje (vidjeti točku 3.6. u nastavku).

3.6. Suzbijanje trgovine proizvodima koji služe za mučenje – regionalne i međunarodne novosti

ATCG je poslužio kao platforma za razmjenu informacija i podizanje svijesti o regionalnim i međunarodnim novostima u području suzbijanja trgovine proizvodima koji služe za mučenje.

Komisija je izvijestila izaslanike ATCG-a o koracima koji su uslijedili nakon izvješća glavnog tajnika Ujedinjenih naroda naslovljenog „Suzbijanje trgovine proizvodima koji služe za mučenje: ispitivanje izvedivosti, opsega i parametara radi mogućih zajedničkih međunarodnih standarda”¹¹, posebno u vezi s osnivanjem UN GGE-a radi nastavka rada na temelju tog izvješća.

Nakon određenih kašnjenja u imenovanju stručnjaka, u listopadu 2021. službeno je osnovan UN GGE s dva stručnjaka po regionalnoj skupini UN-a. Komisija je izvijestila ATCG o postupku savjetovanja UN-a s državama članicama UN-a, civilnim društvom i vanjskim stručnjacima, čime bi se doprinijelo pripremi izvješća UN GGE-a.

Neke države članice EU-a sudjelovale su u savjetodavnom procesu UN-a s UN GGE-om.

Izvješće UN GGE-a, doneseno 30. svibnja 2022., bavilo se sljedećim temama: i. izvedivošću zajedničkih međunarodnih standarda; ii. opsegom robe koju treba uzeti u obzir; i iii. nacrtom parametara za niz opcija za uspostavu zajedničkih međunarodnih standarda u tom području.

¹¹ Izvješće glavnog tajnika A/74/969 od 28. srpnja 2020.